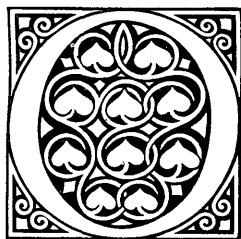

Az orosz hadsereg fölszerelése.

ELLENSÉGEINK HADEREJE.

AZ OROSZ HADSEREG.

Oroszország területe csaknem huszonkétmillió négyszögkilométer, vagyis körülbelül harminckétszer olyan nagy, mint a mi monarchiánk. Az európai Oroszország területe nem egészen öt és fél millió négyszögkilométer, vagyis körülbelül nyolcszor akkora, mint monarchiánk területe. Az orosz lakosság száma 160 millióra rúg ugyan, de azért egy négyszögkilométerre európai részében átlag mintegy 25, az egész birodalomban pedig átlag alig 8 lakos esik. A lakosságnak ilyen gyér volta a hadsereg szervezésénél is kedvezőtlenül érezteti hatását. A katonai kerületek aránylag nagyok s a bevonulóknak nagy utat kell megtenniök. Az állam vasúti és úthálózata csak a nyugati részeken eléggé sűrű, de még itt sem olyan, hogy egészen megfeleljenek a hadsereg gyors mozgósításához és felvonulásához fűzött kívánalmaknak.

Cherfils tábornok kiváló tolla már 1914 tavaszán megírta, hogy Franciaország az orosz kormánynak először 17 milliárd franknyi összeget bocsátott rendelkezésére. Ezt azután még 2,5 milliárddal toldotta meg, amelyből 650 milliót már 1914 februárjában jegyezték. Ebből a 2,5 milliárdból Oroszországnak a mozgósítás

és fölvonulás viszonyait kellett javítania, tehát utakat, vasutakat, távíró- és telefonvonalakat kellett építenie. És ennek a kötelezettségének teljesítésére valóban nagy erőfeszítéseket is tett. Csak 1914-ben 20.000 km. új vasúti vonal építését tervezték.

Oroszország a francia kölcsönökkel 1910-ben megkezdte haderejének teljes újjászervezését. Az orosz és a francia vezérkar s a két államnak volt külügyminiszterei, későbbben pedig nagykövetei, *Izvolzki* és *Delcassé* mindent a legalaposabban előkészítettek, hogy az orosz hadsereg legkésőbbben 1917-re teljesen készen legyen az esetleges háborúra. Az újoncjutalékokat 1914-re az azelőtti 480.000 főről 585.000-re emelték, a vezérkar számára új szervi határozmányokat adtak ki, a balti és a fekete tengeri flottát sietve szaporítani törekedtek. 1914. év őszére csaknem az egész európai Oroszországra nézve próbamozgósítást rendeltek el. Poincaré, a francia köztársaság elnöke, 1914 nyarán meglátogatta a cári családot, tagjainak értékes ajándékokat adott. A látogatás alkalmával ékes beszédek hangzottak el, amelyekben a francia és orosz birodalom közötti meleg szövetséget különösen hangsúlyozták, — egy szóval, minden jel arra mutatott, hogy hatalmas északi szomszédunknak és Franciaországnak támadó tervei vannak ellenünk és Németország ellen. Orosz nyomásnak tulajdonítható elsősorban az is, hogy Franciaország a háromévi tényle-

ges szolgálatot ismét törvénybe iktatta. A Birshevija Vjedomosti című hírlapban 1914 júniusában feltűnő cikk jelent meg, amely a francia kormányválság idején idegesen hangsúlyozta, hogy mennyire szüksége van Franciaországnak a háromévi tényleges szolgálatra. A közlemény ezekkel a szavakkal végződik: »Oroszország készen van, Franciaországnak is készen kell lennie!« Ezt a közleményt maga az orosz hadügyminiszter, *Suchomlinov* íratta. Az orosz folyóiratok és hírlapok telve voltak olyan közleményekkel, amelyekben Oroszország leplezetlenül elárulta céljait, amelyeket a világ legnagyobb méretű katonai szervezete szolgált.

Az orosz birodalom *katonai kerületekre* van felosztva: Európában 7, a Kaukázusban 1, Ázsiában pedig 4 katonai kerülete van. Az európai katonai kerületek székhelye: Szentpétervár, Vilna, Varsó, Kijev, Odessza, Moszkva, Kazán; ez utóbbinak kerülete részben már Ázsiába is átterjed. A kaukázusi kerület parancsnoka Tifliszben székel. Az ázsiai katonai kerületek neve: Turkesztán (Kazán), Omszk, Irkuck, Amur. Székhelyeik Taskent (Kazán),

Omszk, Irkuck, Kabarovszk. Minden katonai kerületben több hadtest van elhelyezve.

Az orosz birodalom a háború előtt 37 *hadtesttel* rendelkezett, még pedig 27-tel Európában (a gárda-, a gránátos- és az I—XXV. hadtestek), hárommal a Kaukázusban és 7 hadtesttel Ázsiában. E 37 hadtesten kívül több olyan hadosztály is volt Oroszországnak, amelyek nem tartoztak hadtestkötelékbe. Minden orosz hadtest általában 2 gyalog- és 1 lovashadosztályból áll, 32 zászlóaljjal, 24 lovaszázaddal és 16 üteggel; a puskák száma kereken 28.000, a lovasoké 3500 és a lövegeké 120. Vannak azonban más módon szervezett hadtestek is. A hatalmas államnak szinte kimeríthetetlen emberanyaga megengedte és megengedi ezután is, hogy az említett 37 hadtest második és harmadik vonalbeli csapatokkal is szaporíttassék. Hanem azért nem kell sokat tartanunk az embereknek ettől az óriási tömegétől, mert az orosz birodalomnak nincs egyrészt annyi fegyvere és fölszerelése, hogy minden fegyverképes embert fölszerelhesen, másrészt a csapatoknak az ázsiai részek-

ből nyugatra való elszállítása a közlekedő vonalak csekély száma és a rendkívüli távolság folytán olyan hosszú idő alatt történhet csak meg, hogy a döntésre alig lehet befolyásuk.

A hatalmas államnak a hadjárat előtt Európában és a Kaukázusban 280 első vonalbeli *gyalogezerde* volt, összesen 1038 *zászlóaljjal*, Közép-Ázsiában 22 turkesztáni lövészezred 44 zászlóaljjal, Kelet-Ázsiában pedig 44 szibériai lövészezred 176 zászlóaljjal állomásozott, az első vonalbeli zászlóaljak száma tehát összesen 1258 volt. A zászlóaljak száma az 1., 2. és 3. vonalban mintegy 2110-re számítható. A gyalogezerdeknél egy-egy *géppuskás-osztag* is van, egyenként 8 darab Maxim-féle géppuskával. A gyalogság általában 762 mm.-es ú. n. »háromvonalas« puskával van fölfegyverezve; a lövedék hegyes; indulósebessége körülbelül 800 m.; a többélű szurony mindig fel van tűzve.

Az orosz birodalom *lovassága* igen nagy. Összesen mintegy 1700 lovasszázaddal és kozákszotnyával rendelkezik. Monarchiánknak és Németországnak határainál és Varsóban nem kevesebb, mint tíz lovashadosztály állomásozott a hadjárat előtt.

Az orosz cár és fia a katonák előtt 1914 tavaszán.

Vagyis tízszer 24 lovasszázad, 24 géppuska és 12 ágyú állt határainkon. Ennek a lovas-tömegnek különleges szerepe volt az orosz-francia kettős szövetség közös terveiben. Nyíltan hirdetett szándék volt, hogy a magában is nagy hadseregre menő orosz lovas-ság háború kitörése esetén el-árassza Németországot, esetleg Ausztria-Magyarországot. Erre a célra szolgáltak a rendes, európai mintára szervezett vértések, dragonyosok, ulánusok, huszárok, azután a krimi lovasok, de főképpen — a kozákok.

A kozákok az orosz hadseregnek egészen különleges alkotórészei. Több századdal ezelőtt a határokon lakó leigázott népekből származtak. A régebbi időkben különös jogaik voltak és — mint állam az államban — a határszolgálatot végezték. Ma azonban már csak korlátolt önállósággal rendelkeznek, habár bizonyos kedvezményeik most is vannak. Külön hadseregeket alakítanak, amelyek főnökei a *hetmánok* vagy *atamánok*. Ilyen seregek Európában és a Kaukázusban: a doni, kubani, tereki, asztraháni, urali és orenburgi; Ázsiában pedig a szibériai, szemirjescsenszki, Bajkálon túli, amuri és uszuri kozáksereg. Területeiket a többi katonai kerületek általában körülveszik. A kozákok adót nem fizetnek; azokat a földeket művelik, amelyeket nekik az állam átengedett, de azért aztán élet-hossziglan tartó védőkötelezettségük van. Békében azonban csak egyharmadrészüket szolgál körülbelül ténylegesen. A kozákok főképpen lovascsapatokat alakítanak (szotnyákat

Ch. Delius felvétele.
Nikolaj Nikolajevics nagyherceg,
az orosz hadsereg főparancsnoka.

vagyis századokat), de kisebb részük gyalogos- és tüzeralakulásokban is szolgál. A kozák maga szerzi be a lovát és fölszerelését.

A kozákoknak hajdanában nagyon jó hírnevük volt, de ma már nem annyira rettegett lovascsapatok, mint azelőtt. A kozáknép sokat vesztett a hadakozásra való rátermettségéből és lóanyaga sem olyan jó, mint régen volt. Hanem az bizonyos, hogy a kozák kitűnő lovas manapság is; vállalkozásra mindig hajlandó; igénytelen, meglehetősen vad, az uralkodóházhoz hűséges és minthogy az utolsó csepp vérig védi magát, nehéz elfogni. A kozáksapat mint csatalovasság kevésbé alkal-

mazható ugyan, de kisebb vállalatokban, mint a földerítésben, közlekedések biztosításánál vagy elrombolásánál kiváló szolgálato-
kat végez ma is. Kedves harcoló alakzata a *lava*. Ez abból áll, hogy a kozákok ritka láncban körülfogják az ellenséget, folyton nyugtalanítják és lesállításokba csalják.

A kozákezeknek és újabban a többi orosz lovascsapatoknak első sorai is három méternél hosszabb *lándzsát* hordanak, amelyet rohamnál előre szegeznek és így törnek hangoz »urráh«-kiáltásokkal az ellenségre. Hanem

a lándzsa inkább csak ijesztő fegyver, mintsem veszedelmes. Kevésbé mozgatható és ha a céltárgyat nem találta el, szinte védtelen a tulajdonosa. Huszárjaink az ő mozgékony-ságukkal s vil-lámgyorsan ide-oda lesújtó kard-jukkal határozottan fölényben vannak a lándzsás lovasok fölött; a földolog, hogy

Malateff Konstantin, a legfiatalabb orosz katonája. Mindössze 15 éves. Trufanoff Iván, a legöregebb orosz katonája. 62 éves. Eddig 3 hadjárásban vett részt.

kissé oldalról igyekezzenek az ellenségre törni. Tény az, hogy a mostani háborúban nagyon kevés az olyan megsebesülés, amely lándzsaszúrásból származott, — az oroszoknál ellenben már közmondásossá vált a »vörös ördögöktől«, vagyis hős lovasságunktól való félelem.

Az egész orosz lovasság karddal s a legénység rövid gyalogsági puskával is fel van fegyverezve, a tisztek és altisztek pedig a kardon kívül forgópisztolyt hordanak.

Az orosz tábortüzérség 7·62 cm.-es tábortábori ágyúval van fölfegyverezve. Az ágyúnak csöve acélból készült és hátrafutó, vagyis a hátralökést a lövés pillanatában a csőnek hátracsúszására használják föl, mely azután bizonyos fék segítségével ismét a lövés előtti helyzetébe sikklik vissza. Ha ez nem történnék, a hátralökés az egész löveget hátralódítaná, esetleg egészen fel is fordítaná, ez pedig az újbóli irányzást nagyon megnehezítené. A löveg védőpajzzsal is el van látva. Lövedékeik: a srappel és a robbanó gránát. A srappellel egészen 6600 méterig lehet hatásosan löni. Az oroszoknak a tábortüzérségnél még 7·62 cm.-es hegyi ágyújuk is van, amellyel 4160 m. hatásos lőtávolság érhető el, továbbá 12·19 cm.-es könnyű tábortábori tarackjuk 6400 méter lőtávolsággal, 10·68 cm.-es nehéz ágyújuk, amely csaknem tizenegy km.-re hord, végül 15·24 cm.-es nehéz tarackjuk is.

Doni kozákok mint vasúti járőrök.
Ilyen drezinán járnak be a vasútvonalakat és kémszemlét tartanak.

Egy hadtestnél átlag 120, egy gyaloghadosztálynál 48, lovashadosztálynál 12 és lövészdandárnál 24 tábortábori ágyú van.

A tábortüzérség gazdagon el van látva lövedékekkel. Ez az oka, hogy az oroszok a töltényeket nem kímélik. Francia módszer szerint egész területeket fognak tűz alá; majd itt, majd amott robbannak fel a srappel és csapnak be a gránátok, néha százával egymás után, de — csodálatos — a fizikai hatásuk

meg sem közelíti azt a valóban jelentékeny morális hatást, amit a folytonos ágyúdörgés okoz. A védőállásban tüzelő orosz ütegeket szinte lehetetlen föltalálni; kitűnően értenek ugyanis a terep fölhasználásához és a leplezéshez. Mozgás alatt az orosz tábortüzérség hasonlóképpen működik, mint védőállásban.

Az orosz szárazföldi hadsereg más csapatai és fölszerelése szintén egészen megfelelnek a modern kívánalmaknak. Különösen megemlítendő a minden fegyvernem számára egységesen megállapított szürkészöld tábortábori egyenruha, amely a csapatokat — különösen nyáron és ősszel — szinte láthatatlanná teszi. Ezeknek a soroknak írója egy alkalom-

Kozákok lövészárokból.

mal egészen világosan látott egy orosz katonát, aki a szemben levő lövészárók mögött nyugodtan sétált. Tüzelni akart reá és — az orosz nem volt képes célbavenni. A fél szem bezárása s az irányvonal beigazítása ugyanis csökkenték némileg a látást s az már elég volt arra, hogy a szürkészöld egyenruhába öltözött orosz egészen eltűnjön a vele tökéletesen egyforma színű háttérben.

A jól szervezett gyalog- és lovas-határőrcsapatokkal együtt az orosz 1. és 2. vonalcsapatainak *számereje* körülbelül 2·2 millió ember, 220.000 lovas, 6000 löveg és 3200 géppuska: összesen közel három millió ember.

Az orosz katonák sokat tanult az 1904—5. évi mandzsuriai hadjáratban. A védelemben kitűnő. Néha egy-két perc is elég, hogy beássa magát s mint a vakondok tűnjék el fedezéke mögött. Egyszerű, jóindulatú és vallásos. Ez alól csak a kozákcsapatok s egyes ázsiai kontingensek vehetők ki, amelyek vadak és a pusztításra és rablásra nagy hajlandóságot mutatnak. Az orosz gyalogság legnagyobb része könnyen megadja magát; a rohamot nehezen állja s ő maga sem indul szívesen szuronyrohamra. Lövésben való ügyességük nem nagy; többnyire magasan lőnek s ezért sokszor veszélyeztetik a tartalékokat.

A SZERB HADSEREG.

Szerbiának hadereje a balkáni háború előtt 5 gyalog- és egy lovashadosztályból állott; ehhez az újonnan elfoglalt területeket még 5 hadosztálykerületbe osztották be s így hadserege 10 első vonalbeli hadosztályra tehető. A hadosztályok elhelyezésük szerint az illető terület földrajzi nevét viselik s így a következők: Duna (Belgrád)*, Drina (Valjevo), Timok (Zaječár), Sumadia (Kragujevac), Morava (Niš), Ibar (Novipazar), Koszovo (Prisztina), Vardar (Üszküb), Bregalnica (Stip) és Bitolia (Monastir). A lovashadosztály béke idején szintén Belgrádban van.

Egy első vonalbeli *gyalghadosztály* a következőképpen tagozódik: 4 gyalogezred 4—4, zászlóaljjal, 1 géppuskás-század, 1 lovasezred, 4—4 századdal, 1 tüzérezred 9—9 üteggel, 1 utász félzászlóalj 2—2 századdal, 1 egészségügyi század 4 táborigyógyintézetrel és 1 egészségügyi oszloppal, 6 lövészeres-oszlop, 1 táviró-

osztály, 1 hadosztály hídvonat, egy élelmezési oszlop, 1 táborigyógyintézet 1 századdal, 1 vágómarhatelep és 1 táborigyógyintézet.

A második és harmadik vonalból összeállított gyalghadosztályok csak 3 gyalogezredből állanak és egyéb alakulásaik is gyengébb összeállításúak.

A *lovashadosztály* 2 dandárra tagozódik 2—2 lovasezreddel, továbbá 4 géppuskás-osztag és 1 lovaglőő-osztag 2 ütegből.

Különleges alakulások: 1 gárdaezred, 2 tarackezred, 2 gyorstüzérezred 3-3 üteggel, 1 vartüzérezred, 1 ostromlőtüzér-telep, 1 aknaszázad, 2 vasúti század és 1 nagyobb hídvonat.

Fegyverzet és felszerelés tekintetében lépteny nyomon az orosz és francia befolyás látszik meg. Az első és második vonalbeli gyalogságnak 1899. mintájú 7 mm.-es Mauser ismétlőpuskája van; egyes alakulásoknak 99/07 mintájú puskájuk. A puska 5 töltényes és háromélű törzsű. Lőszerfelszerelés emberenként: 170 töltény, azonkívül 30 drb töltény a málhásállaton és 100 drb a hadosztály-lőszerterelepen. A harmadik vonal csak az 1912-ik évi balkán háború alatt kapott ismétlőpuskát és részben a törököktől zsákmányolt 7·65 mm.-es Mauser-puskát.

A *lovassági felszerelés* szintén Mauser-rendszerű ismétlő-karabély és kard.

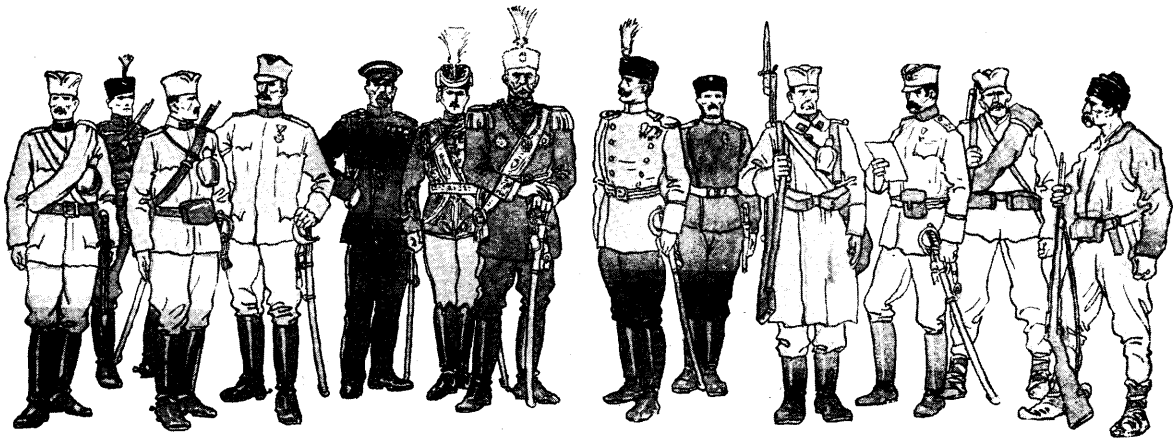
Az első vonalbeli tüzérség táborigyógyintézet és hegyi tüzérségre tagozódik. A táborigyógyintézet anyaga 70-es mintájú 7·5 centiméteres Schneider-Creuzot-rendszerű táborigyógyintézet, visszafutó csőszerekkel és védőpajzzsal. Súlya, kezdősebessége, valamint egyéb berendezései is a mi táborigyógyintézetéhez hasonlóak. A hegyi tüzérség kalibere csak 7 centiméter, az egész löveg, valamint a súly is megfelelően kisebb és málhásállatokon szállítják. A táborigyógyintézetek kalibere 12 és 15 centiméter. Természetesen az egész löveg súlya ennek megfelelően sokkal nagyobb és inkább a mi 15 cm.-es tarackunkhoz hasonlítható.

A második vonalbeli tüzérség részben gyorstüzérezred, főleg azonban régi rendszerű tüzérezred és tarackokkal van felszerelve. Így még az 1885-ös mintájú De Bange-tüzérezredet is használja. Lőszer tekintetében felszerelésük a miénkhez hasonló, gránátokból és srappeléből áll.

Mind a gyalogság, mind a lovasság géppuskái Maxim-rendszerűek.

Szerbia *erődítvényei* általában három csoportra oszthatók. 1. a Duna-vonal mentiekre, melyekről már megemlékeztünk; 2. a keletiekre; 3. a déli fronton épültekre. A legerősebben kétségkívül a keleti front van kiépítve, 19

* A zárójelben megjelölt nevek a hadosztályparancsnokság székhelyét jelzik.

Tüzérség. Testőrlövasság. Tiszt. Tábournoki kar és vezérkar. Tiszti díszruha. Tábori ruha. Gyalogság. Tábori ruha. II. korosztály. III. korosztály.

A szerb hadsereg felszerelése.

amely egy esetleges bolgár háborúban lenne hivatva szívós ellenállást kifejteni. Fontosabb pontjai: Zaječár, Knjazevác, Piroť, Pozarevác, Nis és Belapalanka.

Ezek mindegyike nagyrészt földművekből áll. Utóbbi időben lázas tevékenységgel dolgoztak Piroť és különösen Nis kiépítésén, ahová a szerb királyi udvar és az egész kormány már a háború elején költözött.

Mint említettük, Szerbia hadseregét 1908 óta rohamosan fejlesztette, úgy hogy a török háborút Szerbia jól felkészült és aránylag erős hadsereggel kezdte meg. A gondos előkészületeknek köszönhető, hogy akkor a mozgósítás 10 nap alatt befejeződött.

A háborúban elért sikerek mind a tisztikar, mind a legénység szellemét kedvezően befolyásolták és a hadvezetőségbe vetett bizalmat emelték, azonban egész Szerbia számított rá, hogy a nagy leszámolás még ezután következik. Erre vall, hogy míg 1912-ben az újonckontingens csak 22.400 ember volt, 1913-ban ezt már mintegy 30.000-re szaporították, az 1914. évre pedig 40.000 főre akarták a kontingenst emelni. Az 1913-ik évfolyamot már 1913 tavaszán behívták, míg az 1914-ik évre eső kontingens újoncait a második balkán háborúnyarán, 1913-ban hívták be. Ezeknek hiányos kiképzését utólag fejlesztették.

A hadsereg békeleltársága eszerint 1912. év tavaszán 30.000 ember volt, ugyan-

ezen év szeptemberében már 50—60.000 főre emelkedett, míg jegyzékünk átnyújtása idején a tartalékosok nagy részét már behívták s így a mozgósítás előtt már 120.000 ember volt fegyverben. Az 5 új hadosztály újjászervezése csak egy-két év múlva lett volna teljesen befejezve. Hogy az egész szerb hadsereg teljes hadiállománya mennyi lehet, arra megbízható adataink nincsenek, azonban az első és a második vonal körülbelül 250.000 emberre tehető, míg a harmadik vonalat és a népfelkelést is beleszámítva, Szerbia körülbelül 500.000 embert képes fegyverbe állítani, ha megvan hozzá a kellő felszerelése.

A legénységi anyag elég jó, edzett és szívós, aminek megállapításánál az a körülmény is tekintetbe veendő, hogy a tartalékosok nagy része már egy hosszú és győzelmes háborút állott ki. A török és bolgár háborúban elért eredmények, melyek nagyrészt a fiatal és energikus tisztikarnak köszönhetők, Szerbia hatalmi öntudatát, katonai önértékét is fölöttébb megnövelték.

De a csaknem két esztendeig tartó háború a hadseregnek nagy veszteségeket is okozott és az újonnan felállítandó 5 hadosztály, valamint az egész hadsereg újjászervezése és modern felszerelése a háború elején még távolról sem volt befejezve, úgy hogy e fanatikus nép messzemenő terveinek és a különböző egyesületek alatomos munkájának befolyása alatt álló vezetők mérész játékot űztek, midőn

I. Péter, szerb király.

egy jogait és tekintélyét védelmező nagyhatalom minden életérdekével helyezkedtek szembe, sőt nyílt üzemeket folytattak annak területi épése, népeinek belső békéje s vezető egyéniségeinek személyes biztonsága ellen.

Szerb tüzérség.

A MONTENEGRÓI HADSEREG.

Ellenségeink sorában kicsiny volta ellenére is nem éppen jelentőség nélkül való Montenegró szerepe egyrészt földrajzi helyzeténél, másrészt seregének szívós és elszánt emberanyagánál fogva. Amióta a balkáni háborúban szövetségeseinek diadalai révén területnagybodáshoz jutott, bekebelezte a novibazári szandzsákat és Albániának egy kis részét, azóta az egykor egészen jelentéktelen és szervezetlen montenegrói néphadsereg, mely már a törökök elleni háborúra is felkészült volt, nemcsak számban, hanem szervezetségben is gyarapodott. A balkáni háború után megkezdett hadseregfejlesztés iránya és mérete ma még ismeretlen a nagy nyilvánosság előtt, de aligha tér el lényegesen attól a rendszertől, melyet Montenegróban orosz befolyás alatt és orosz pénzzel — nyílt szubvencióval — eddig is követtek. Annyit bizonyosan tudunk, hogy mindjárt a balkáni háború befejezése után a novibazári szandzsák meghódított területén felállítottak egy új dandárkeretet, amellyel együtt Montenegró már 1913 végén 12 dandárral rendelkezett. A tizenkét dandárból hármasával alakul egy-egy hadosztály a következő székhelyekkel: I. Cetinje, II. Podgorica,

Sándor, szerb trónörökös.

III. Niksic, IV. Kolasin. Ezekbe a keretekbe van beosztva minden katonai szolgálatra alkalmas montenegrói férfi 18-tól 62 éves koráig. A beosztás általában védkötelezettség legteljesebb végrehajtásával történik, mert a montenegrói hadsereg tulajdonképpen az

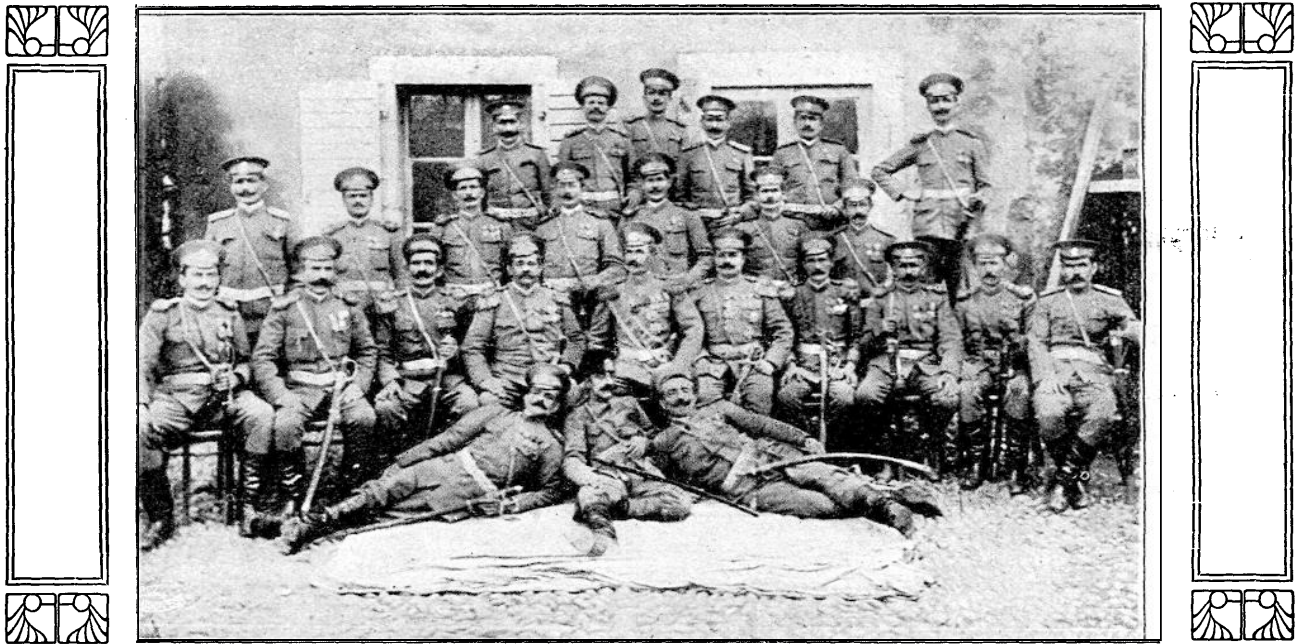
ország egész fegyverfogható férfilakosságát magában foglalja, s a szó szoros értelmében való néphadsereg.

A dandárok keretén belül a szervezet így alakul: gyalogság 12—15 zászlóalj, egy-egy zászlóalj 4—6 század (400—800 ember); 1 lovas felderítőszakasz, 1 hegyi üteg, 1 gépfegyverosztag, 2 műszaki szakasz. Hadosztályonként kiegészíti ezt a szervezetet még 1 hegyi üteg, továbbá 1—1 táborigyű- és mozsár- vagy taracküteg.

A hadsereg felszerelésére szolgál mintegy 35.000 darab orosz 3 vonalas ismétlőfegyver (7.62 mm.), mintegy 30.000 darab Berdan II. fegyver (10.6 mm.), továbbá Werndl-puskák, egyéb ismétlő- és régi egylövetű fegyverek. Az összes fegyverkészlet mintegy 120.000 darab.

A tüzérség régibb szerkezetű hegyi ágyúkkal (12 üteg egyenként 4 ágyú, 7.5 cm. kaliber), továbbá mintegy 40 darab táborigyű- és nehéz ágyú. Van ezenkívül mintegy 50 darab Maxim-féle gépfegyver.

A montenegrói hadsereg összes hadilétszáma 62 zászlóalj, 12 gépfegyverosztag, 16 hegyi, 6 táborigyű- és 4 nehéz üteg, 16 utász- és felderítőszakasz, 4 vonatzászlóalj, 4 tápszászlóalj. Ez összesen 40-45.000 embernek felel meg. De jelentékenyen fokozza ennek a hadseregnek harcképes voltát,

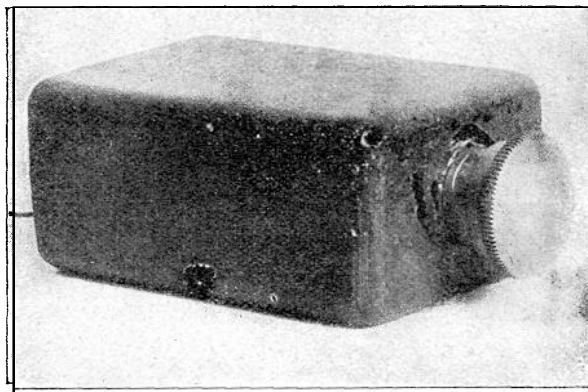

Montenegrói lizlel.

hogy majdnem az egész létszám működő seregnek tekinthető, mert a hadsereg körüli szolgáltatások nagy részét elvégzi maga a lakosság, nők s a gyermekek is. A különben gyengén felszerelt és kisszámú sereget ez a körülmény, valamint a montenegrói harcosnak igénytelen-sége, szívóssága és bátorsága többre képesíti, mint amennyit az ilyen félig szervezett miliciától várni lehetne.

Az ilyen hadsereg, számbaveendő ellenség különösen azon a ponton, ahová Montenegro-t

földrajzi fekvése állította s ahonnan a szerbek ellen működő hadseregünk bázisát, Bosznia és Hercegovinát, sőt esetleg e hadseregnek tápvonalait is fenyegetheti. Ez a földrajzi fekvés egyébként többnemű előnyt juttat Montenegro-nak más vonatkozásban is. Tengeri kikötője, *Antivári*, nyitott kapu arra, hogy ellenséges erők és hadiszerek juthassanak déli harcterüinkre, a *Lovcsen-hegy* pedig elsősorban Cattaro dalmáciai város erődei és különösen fontos kikötője ellen való támadásra alkalmas.

Szerb-montenegrói kézi bomba.